

A Fővárosi Ítéltábla a Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd) által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek – I.rendű alperes neve(**II. rendű alperes címe**) II. rendű alperes, a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: (ifj.) dr. Burai-Kovács János ügyvéd) által képviselt III.rendű alperes neve(III.rendű alperes címe) III. rendű alperes ellen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 2013. szeptember 24. napján meghozott 19.G.41.255/2012/23. számú ítélete ellen a felperes és a III. rendű alperes részéről 24, 25. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti.

Az egyoldalú szerződésmódosítás és az árfolyamrés tárgyában a pert megszünteti, és ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy a kölcsönszerződés részét képező azon rendelkezés semmis, amely szerint azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződésszegési események minősül, ha az Üzletfél/Adóstárs/Kezes/Biztosítékot nyújtó személy az őt terhelő bármely kötelezettségét nem teljesíti.

Kötelezi a III. rendű alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a felperesnek 20.000 (húszezer) forint másodfokú perköltséget.

A felperes költségmentessége folytán le nem rótt 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes pontosított kereseti kérelmében kérte annak megállapítását, hogy az alperesekkel 2008. augusztus 21. napján kötött jelzáloggal biztosított deviza alapú kölcsönszerződése 13.1. pontjának, illetve 4. pontjának idézett szövegrészei, valamint 11. pontja harmadik és negyedik bekezdése, továbbá a szerződés mellékletét képező, 2012. július 1. napjától hatályos Lakossági Üzletszabályzat Általános Szerződési Feltételek 9.1.3. pontja, 9.1.6.4. pontja és 9.1.11.4. pontjának a)-h) pontjáig terjedő alpontjainak idézett szövegrésze érvénytelen a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése, a Hpt. 210. § (3) bekezdése és a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 6. cikkének első bekezdése alapján. Az érvénytelenség alapjaként a felperes másodlagosan hivatkozott a Ptk. 200. § (2) bekezdésére is arra tekintettel, hogy a keresettel érintett szerződési kikötések a Hpt. 210. § (3) bekezdésében írtaknak nem felelnek meg.

A III. rendű alperes kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés 11.1. pontjának az ítélet rendelkező részében idézett szövegrésze, valamint a kölcsönszerződés mellékletét képező Lakossági Üzletszabályzat Általános Szerződési Feltételek 9.1.6.4. pontjának [helyesen: 9.1.11.4.e) pontja] idézett szövegrésze semmis. Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét ezt meghaladóan elutasította. Indokolásában megállapította, hogy a felperes, valamint a II. rendű alperes mint adós és adóstárs, valamint a III. rendű alperes mint hitelező között bankkölcsön szerződés jött létre, amely a Ptk. 685. § d) és e) pontja szerint fogyasztói szerződésnek, míg a Hpt. fogalomrendszere szerint lakossági kölcsönnek minősül. Megállapította továbbá, hogy a felperes kereseti kérelme az általa támadott szerződési pontok idézett szövegrészeinek tisztességtelensége és a szerződés részleges érvénytelenségének megállapítására irányult jogkövetkezmény levonása nélkül. Az elsőfokú bíróság ezt követően a kölcsönszerződés és mellékletének egyes szerződési feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a kölcsönszerződés 4. pontját, 13.1. pontját, 11.1. pontjának harmadik bekezdését érintő felperesi kereseti kérelem alaptalan, míg a 11.1. pont negyedik bekezdése vonatkozásában a támadott szövegrész tisztességtelensége folytán a felperes kereseti kérelmének helyt adott. Az elsőfokú bíróság a Lakossági Üzletág Általános Szerződési Feltételek 9.1.3. pontja és 9.1.6.4. pontja vonatkozásában a felperes kereseti kérelmét elutasította, míg a 9.1.11.4. pontjának e) alpontja tekintetében megállapította a szerződési pont tisztességtelenségét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes és a III. rendű alperes is fellebbezést terjesztett elő.

A felperes kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a felperes elsődleges kereseti kérelmének minden tekintetben helytadó döntés meghozatalát és a III. rendű alperes perköltségben való marasztalását. Másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára történő utasítását. Indokolásában előadta, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontját, mivel a perbeli szerződés felperes által támadott feltételei azért is semmisek, mert az árfolyamrés hiánya miatt az egész szerződés érvénytelen, amelyet az elsőfokú bíróságnak egyébként hivatalból is észlelnie kellett volna.

A III. rendű alperes fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként, hogy a felperes kereseti kérelmét teljes egészében, valamennyi kérelem tekintetében elutasítani kérte. Másodlagosan kérte az elsőfokú ítéletet a kölcsönszerződés 11.1. pontja negyedik bekezdését és a kölcsönszerződés mellékletét képező Lakossági Üzletszabályzat Általános Szerződési Feltételek 9.1.6.4. pontjának meghatározott szövegrészt semmisnek kimondó részében hatályon kívül helyezni és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítani. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést vétett azzal, hogy a Pp. 3. § (6)

bekezdésében írtak ellenére elmulasztotta értesíteni a III. rendű alperest az eljárás során előterjesztett valamennyi kérelemről, illetve jognyilatkozatról, így a III. rendű alperes a bírósághoz benyújtott okiratokat nem ismerhette meg és azokra nem is nyilatkozhatott. A III. rendű alperes így nem ismerhette meg a felperestől származó, 2013. február 3-i dátummal keltezett és február 5. napján benyújtott beadványt, valamint a 2013. március 11-i keltezésű és március 13. napján benyújtott beadványt, amelyet az elsőfokú bíróság még az azt követő tárgyaláson sem ismertetett. Az elsőfokú bíróság emellett megsértette a kereseti kérelemhez kötöttség elvét, amikor a kölcsönszerződés 12. pontjának harmadik és negyedik bekezdését vizsgálta, miközben a felperes a 2013. február 12. napján megtartott tárgyaláson a kölcsönszerződés 11. pontjának harmadik és negyedik bekezdése vonatkozásában terjesztett elő a tisztességtelenség megállapítása iránti kereseti kérelmet. Az elsőfokú bíróság tehát olyan szerződéses kikötés tisztességtelenségét is megállapította ítéletében, amelynek érvénytelensége a per tárgyát nem képezte, amellyel megsértette a Pp. 3. § (2) bekezdését, valamint a Pp. 215. §-át. A III. rendű alperes megjegyezte, hogy a felperes a kölcsönszerződés 11. pontjával kapcsolatos keresetét nem is terjeszthette volna elő, az ugyanis a Pp. 146/A. § (1) bekezdése szerinti keresetváltoztatás tilalmába ütközött. Az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező része emellett az Lakossági Üzletszabályzat Általános Szerződési Feltételek 9.1.6.4. pontjára hivatkozik, amely nyilvánvaló elírás, ugyanis a rendelkező részben semmisnek minősített szöveget az általános szerződési feltételek 9.1.11.4. pont e) alpontja tartalmazza, amelyet egyébként az ítélet indokolása is alátámaszt. A perbeli kölcsönszerződésre azonban nem az elsőfokú bíróság által vizsgált Lakossági Üzletszabályzat Általános Szerződési Feltételek, hanem a speciális Lakossági Ingatlanfedezetes Hitelek Szerződési Feltételei alkalmazandóak, amelyet a III. rendű alperes 2013. február 28. napján kelt beadványa mellékleteként csatolt az iratokhoz.

A Fővárosi Ítéltábla nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének azon rendelkezéseit, amelyekre a felek fellebbezése nem vonatkozott, és amelyek a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedtek. A felperes fellebbezése tartalmilag az árfolyamrés alkalmazását és az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító szerződési feltételeket érintő kereseti kérelem elutasításáról szóló ítéleti rendelkezés, míg a III. rendű alperes fellebbezése az egyes szerződési feltételek tisztességtelenségét megállapító rendelkezés ellen irányult.

Az ítéltábla mindenekelőtt megállapította, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog és árfolyamrés alkalmazását biztosító szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában érdemi döntés nem hozható, ezért a Pp. 251. § (1) bekezdése alapján, a Pp. 157. § a) pontjára, valamint a Pp. 130. § (1) bekezdés d) és f) pontjára tekintettel ebben a körben a pert meg kellett szüntetni, és ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül kellett helyezni az alábbi okokból.

Az elsőfokú ítélet meghozatalát követően hatályba lépett DH1 törvény 4. § (1) bekezdése megdönthető vélelmet állított fel az egyoldalú szerződésmódosítás jogát szabályozó szerződési feltétel tisztességtelensége mellett. A vélelem megdöntését a pénzügyi intézmény a DH1 törvény 6. § (1) bekezdése szerinti perben érthette csak el. Ha a DH1 törvény 8. § (1) bekezdés a) pontja szerinti határidőben pert nem indított, vagy a bíróság a keresetét jogerősen elutasította, a vélelem megdönthetatlenné vált. A DH1 törvény 4. § (1) bekezdéséből ex lege következik az is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tartalmi fogyatékossága az egész kölcsönszerződés érvénytelenségét nem alapozza meg.

A Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.610/2014. számon 2014. november 7. napján meghozott jogerős ítéletével a jelen per alperesének a Magyar Állammal szemben a törvényi vélelem megdöntése iránt indított perében a keresetet jogerősen elutasította. A Kúria a Pfv.VI.21.911/2014/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A perben hozott jogerős ítélet az Alkotmánybíróság

34/2014. (XI. 14.) AB határozata [128. pont] és a 2/2015. (II. 2.) AB határozata [43-52. pont] szerint speciális közérdekű perben született erga omnes hatályú ítéletnek minősül.

A DH1 törvény 3. § (1) bekezdése az árfolyamrésre vonatkozó szerződéses kikötést semmisnek minősítette azzal, hogy a (2) bekezdés értelmében ahelyett főszabályként az MNB hivatalos árfolyamát kell alkalmazni a (3) bekezdésben írt kivételek mellett. A törvény rendelkezéséből következően az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltétel semmisége nem vezet az egész szerződés érvénytelenségére.

Mindezekből következően törvényhozási úton és jogerős ítélettel végérvényesen eldőlt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogot és az árfolyamrészt szabályozó szerződéses kikötés tisztességtelenség okán semmis, és ebből az okból az egész szerződés nem dőlt meg, nem érvénytelen. Az érvénytelenség oka és terjedelme a továbbiakban nem vitatható. A DH1 törvény rendelkezései és az említett jogerős ítélet folytán az egyoldalú szerződésmódosítási joggal és az árfolyamrésszel összefüggésben a peres felek közötti szerződés érvénytelensége tárgyában bírói döntés már nem hozható.

Az ítéltábla ezért a Pp. 251. § (1) bekezdése, a Pp. 157. § a) pontja, valamint a Pp. 130. § (1) bekezdés d) és f) pontja alapján az egyoldalú szerződésmódosítás és az árfolyamrés tárgyában a pert megszüntette, és ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi.

Az ítéltábla ezt követően azt vizsgálta, hogy a III. rendű alperesi fellebbezésben felhozott eljárási szabálysértésekre tekintettel szükséges-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése a megszüntetéssel nem érintett keretben. Az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére lényeges eljárási szabálysértésre alapozottan akkor kerülhet sor, ha az elsőfokú eljárás megismétlése elengedhetetlen. A III. rendű alperes fellebbezésében a Pp. 3. § (6) bekezdésében foglalt, a másik féltől származó beadványok megismeréséhez fűződő joga sérelmére hivatkozott. A 12. számú beadvány tekintetében azonban eljárási szabálysértés sem történt, mivel azt az elsőfokú bíróság ismertette a tárgyaláson, amelyről a III. rendű alperes szabályszerű idézés ellenére maradt távol, így nem hivatkozhat arra, hogy a tárgyalás anyagát nem ismerhette meg. A 16. sz. irat valóban nem került kézbesítésre a III. rendű alperes részére, de ez a felperesi beadvány az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos érvelést tartalmaz, amely tárgyban a kifejtettek szerint érdemi döntés nem hozható, ezért a részbeni permegszüntetésre figyelemmel ebben körben az elsőfokú eljárás megismétlésére nincs szükség.

További eljárási szabálysértésként hivatkozott a III. rendű alperes arra, hogy az elsőfokú bíróság kereseti kérelem nélkül vizsgálta a biztosítási összeg engedményezésére vonatkozó kikötés tisztességtelenségét. Tény, hogy a felperes keresetében a THM számítására vonatkozó 11. pontot kifogásolta, nem pedig a 12. ponton belüli – a szerződésben elírás miatt 11.1 pontként feltüntetett – szövegrészt. Ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a Ptk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).

Az EUB az Irányelv értelmezése kapcsán következetesen érvényesíti azt az elvet, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte lévő fogyasztói szerződéssel kapcsolatos ügyben hivatalból, a fogyasztó erre történő hivatkozását meg sem várva kell vizsgálnia a feltételek tisztességtelenségét (C-240/98. „Oceano Grupo” ügy, C-618/10. „Banco Español” ügy, C-472/11. „Banif Plus Bank” ügy, C-377/14.

„Radlinger” ügy). Az EUB ítélkezési gyakorlatából következően az uniós jog hatékony érvényesítésének igénye nemcsak feljogosítja a nemzeti bíróságot, hanem egyenesen kötelezi arra, hogy az előtte folyó ügyben a fogyasztói szerződés valamennyi feltételének tisztességtelenségét hivatalból vizsgálja a fogyasztó és a feltétel alkalmazója között fennálló egyenlőtlenség kiegyensúlyozása érdekében. A tagállami bíróság ezen kötelezettsége független attól, hogy a fogyasztó a perben rendelkezik-e jogi képviselővel. Mindebből következik, hogy az elsőfokú bíróság egyébként is köteles volt a szerződés valamennyi feltételét hivatalból vizsgálni, és ennek eredményeképpen a fogyasztót tájékoztatni a keresettel nem érintett további feltételek tisztességtelenségének lehetőségéről azzal, hogy arra a fogyasztó kíván-e hivatkozni. Ezután az ellenérdekű félnek is módot kellett biztosítani arra, hogy álláspontját kontradiktórius eljárás keretében kifejtthesse.

A nemzeti bíróságokat a fogyasztói szerződések feltételei tárgyában indult perekben terhelő kötelezettség mellett úgy kell tekinteni, hogy az elsőfokú bíróság hivatalból vizsgálta a perbeli szerződés 12. pontjának tisztességtelenségét és azt tisztességtelennek mondta ki. A felperes az elsőfokú ítélet ismeretében nem sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság e feltétel tisztességtelenségéről is állást foglalt, és az eljárás kontradiktórius jellege sem sérült, mivel a III. rendű alperesnek módja volt a fellebbezésben érdemben védekezni. Az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság eljárását nem tekintette jogszabálysértőnek.

A tisztességtelenség vizsgálata során az elsőfokú bíróság mind a biztosítási összeg engedményezéséről szóló, mind a felmondási okot tartalmazó feltétel tárgyában helyes jogi következtetéssel állapította meg a feltételek tisztességtelenségét, a döntés jogi indokait az ítéletábra az alábbiak szerint egészíti ki.

A tisztességtelenség vizsgálata során az EUB által a C-415/11. számú „Aziz” ügyben kifejtettek irányadóak, amely szerint az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó hátrányára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a nemzeti jog diszpozitív szabályához képest kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. Annak megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétesen idézték-e elő, azt kell vizsgálni, hogy az ésszerűen eljáró fogyasztó egyedi tárgyalás esetén elfogadta volna-e az érintett feltételt.

A biztosítási összeg engedményezése kapcsán e feltételek nem teljesülnek. A Ptk. 536. § (1) bekezdéséből következik, hogy a biztosítási összeg a kár kiküszöbölésére, nem pedig a hitelezői követelések kielégítésére szolgál, vagyis a szerződési feltétel a diszpozitív szabálytól lényegesen eltér, és a jóhiszeműség és tisztesség követelményének sem felel meg, mert a biztosítási szerződés így az adósok számára eredeti célját nem tudja betölteni, különösen a nagyobb összegű károk esetén.

A felmondási feltétel körében az ítéletábra megjegyzi, hogy a kereseti kérelmet annak tartalma szerint kell elbírálni, ezért nincs annak jelentősége, hogy az elsőfokú bíróság a feltétel számát helytelenül tüntette fel, ha a kereset részét képező feltételről foglalt állást. A tisztességtelenséget illetően nem a 2012. július 1. napjától hatályban lévő Általános Szerződési Feltételek szerinti tartalmat kellett vizsgálni, mert az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító szerződési feltétel a korábban kifejtettek szerint érvénytelen, így az újabb Általános Szerződési Feltételek nem válhattak a szerződés részévé. Tehát az eredeti szerződési tartalmat kellett vizsgálni, amely – a III. rendű alperes által sem vitatottan – tartalmaz olyan a szerződési feltételt, mint amilyenről az elsőfokú bíróság rendelkezett. Az elsőfokú bíróság ítéletének e rendelkezését az ítéletábra ezért csak annyiban pontosította, hogy a téves számszerű megjelölést mellőzte és a tisztességtelen szerződési

tartalmat írta körül. Az elsőfokú bíróság a felmondási feltétel tisztességtelenségét egyebekben helyesen állapította meg, az ítéletábra a döntés jogi indokaival is egyetértett, ezért azokra a Pp. 254. § (3) bekezdése szerint csak utal.

A kifejtettetekre figyelemmel az ítéletábra a pert a Pp. 251. § (1) bekezdése alapján részben megszüntette és ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, míg ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéletábra a perköltség viseléséről a permegszüntetéssel érintett körben a DH2 törvény 40. § (3) bekezdésének megfelelő alkalmazásával határozott, amelyre tekintettel a felperes által le nem rótt fellebbezési illetéket az állam, míg a felek az egyéb költségeiket maguk viselik. Az alperesi fellebbezés ugyanakkor nem vezetett eredményre, ezért az alperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felperes jogi képviselőjével felmerült másodfokú perköltség megfizetésére, amelynek összegét az ítéletábra a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, valamint (5) és (6) bekezdése alapján állapította meg.

Budapest, 2016. november 8.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Magosi Szilvia s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: